

mellan en hierarkisk sakramental ämbetsuppfattning och en evangelisk reformatorisk uppfattning om köns likställighet och fullmyndighet – har väckt folkopinionen mot den katolicerande högkyrkligheten, som under sin nödtvungna reträtt nu försöker sig på desperata säraktioner. Även högkyrkligheten ska givetvis åtnjuta demokratiska rättigheter och full yttrandefrihet. Men utifrån samma villkor ska den hållas under skarp observation såsom främmande och oförenlig med svensk andlig tradition och samhällssyn. Den katolicerande högkyrkligheten ska förbli en parentes i 50-talets dynamiska svenska kyrkohistoria.⁵⁰⁷ Motsättningen är definierad som den gamla motsättningen romerskt och evangeliskt (vi talar om tiden före *Vaticanum II* och befinner oss långt ifrån gemensamma ekumeniska imperativ så som de angavs vid det gemensamma högtidlighållandet av reformationen i Lund 2016). Detta skulle kunna räcka för att ana hätskheten i uppgörelserna men gång på gång antyds att förnyelseprojektet har vidare räckvidd än en gammal uppgörelse:

Efter alla fruktlösa diskussioner är det nu också angeläget att kyrkan kommer till beslut och arbetsro. Allt tyder på att regeringens och riksdagens ställningstagande långt ifrån att behöva fattas som ett hämmande ingrepp i den kyrkliga utvecklingen tvärtom skall ses som ett led i en ansvarsmedveten och legitim strävan att på nytt aktualisera kyrkan i folkmedvetandet.⁵⁰⁸

Konsekvenserna blir en självklar avgränsning för saken gäller en utomordentligt betydelsefull principfråga.⁵⁰⁹

En kyrkotransformation

Med några decenniers perspektiv på vad som skedde, menar jag att det som verkligen hände var en *kyrkotransformation*. Den gamla kyrkokristendomen skulle ersättas av en statligt kontrollerad civilreligion, det som slagkraftigt och enkelt kan beskrivas som *MTD-religion*, *Moralistisk Terapeutisk Deism*. Detta gick inte att se, motsättningarna inskränktes till sådana som kunde definieras efter det gamla paradigmet och då anfördes bibliska och reformatoriska texter i en uppgörelse som egent-

ligen kom att gälla något annat. Behovet av religion men inte behov av kyrkokristendom, en tro traderad genom alla tider och byggd på en uppenbarelse. 1958 handlade egentligen om en annan uppgörelse än de två teologiska lägren då kunde se, upptagna av det egna som de var. Gick det att se den större konflikten och gick det att formulera frågor som avslöjade vad som stod på spel? Det enkla svaret är: "Uppenbarligen inte." Bo Giertz, GA Danell och många församlingspräster kunde i förkunnelsen slå fast några av trons grundfakta om Bibelns tillförlitlighet och polemisera mot en relativistisk hållning och tanken att Kyrkans tro skulle avgöras i demokratisk ordning, men att den strid de stod i skulle vara en del i ett stort transformationsprojekt, kunde av de flesta bara uppfattas som upphetsad överdrift i polemisk iver.

Frågan är bara om vi, som läser vad som skrevs och ser vad som hände, bättre kan begripa vad det betydde när det hette att "en vaknande opinion inser att det här i själva verket gäller huruvida kyrkan i framtiden skall kunna fungera som en levande folkkyrka för moderna människor eller bli en förstenad sektkyrka."⁵¹⁰ I en folkkyrka där folket är subjekt och fastställer Kyrkans lära finns det ingen möjlighet för en tro att avvika från folkflertalets tro. Majoriteten bestämmer och då blir det konsekvent att avvikarna hålls under skarp uppsikt. Kyrklig samlings bekännelse är inkompatibel med MTD-religionen när den tar plats i Svenska kyrkan. Då kan Kyrklig samlings sympatisörer rent generellt beskrivas vara av "icke-kristen läggning". Det beror på att "kristendom", inte minst sådan den utminuterats genom det svenska skolsystemet efter 1919 års läroplan, ändrat karaktär och blivit MTD-religion. Just den hållningen var uppenbart inte alla prästers och lekmäns. De kom därmed att utgöra en minoritet. Om denna beskrivning av motsättningarna ska visa sig bära, bör i konsekvensens namn krav ställas på att Svenska kyrkan ska vara en modern kyrka med modern teologi och öppen för alla men med bestämda gränsdragningar mot dem som hävdar gammaldags uppfattningar i teologiska frågor.